

ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญกรณีการใช้อำนาจและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของฝ่ายทหาร ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457¹

กอนันต์ ลัทธยา²

จากการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญกรณีการใช้อำนาจและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของฝ่ายทหารตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงข้อพิจารณาเบื้องต้น แนวคิดและหลักการพื้นฐานที่เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในกรณีการใช้อำนาจและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบในเรื่องที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ รวมทั้งมีบทบัญญัติที่คุ้มครองประชาชนจากการใช้อำนาจในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนว่าต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม (Rule of Law) ไม่เป็นการเพิ่มภาระ หรือ จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญก็เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ บทกฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ บทกฎหมายนั้นก็ย่อมที่จะใช้บังคับมิได้

อย่างไรก็ตามจากการทำการศึกษาไปยังพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 กลับพบว่า มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกระทำการอันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้คุ้มครองและรับรองไว้ จึงมีปัญหาในทางกฎหมายที่ต้องศึกษาว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มีส่วนหนึ่งส่วนใดที่อาจจะไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หรือไม่

ผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับปัญหาที่ได้ตั้งประเด็นไว้โดยผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ถึงปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญกรณีการใช้อำนาจและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ไว้ 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญกรณีการใช้อำนาจและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของฝ่ายทหารตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จริงเกียรติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต(ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประเด็นแรก ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร การประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เป็นไปตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก มาตรา 4 โดยบทบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการประกาศใช้กฎอัยการศึก ทั้งนี้อาจจะอาศัยฐาน มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 176 ซึ่งให้อำนาจกษัตริย์ในการประกาศใช้กฎอัยการศึก แล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำการใดได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก จากการศึกษาค้นคว้าอิสระพบว่า บทบัญญัติดังกล่าวนี้มีปัญหาที่ต้องทำการวินิจฉัย คือ การประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น จะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ของใคร รวมถึงมีปัญหาเรื่องบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจนในการประกาศใช้กฎอัยการศึก ประกอบกับมีปัญหาเรื่องการระงับสิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกาศใช้กฎอัยการศึก โดยทั้งหมดนี้เกิดจาก พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้ในระบอบการปกครองแบบเก่า แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองกฎอัยการศึกก็ยังไม่ได้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้ ด้วยเหตุที่เป็นกฎหมายเก่าแต่นำมาบังคับใช้ในสถานการณ์ที่มีการปกครองในรูปแบบใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้กฎอัยการศึกที่บังคับใช้ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในปัจจุบันได้

ประเด็นที่สอง ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก เมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามมาตรา 6 ในการมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่พลเรือน นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มในการที่จะตรวจค้น ที่จะเกณฑ์ ที่จะห้าม ที่จะยึด ที่จะเข้าอาศัย ที่จะเข้าทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และที่จะจับไล่ โดยเป็นอำนาจที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 ถึงมาตรา 15 จากการศึกษาค้นคว้าอิสระพบว่า อำนาจที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่พลเรือน จะพบว่ามี ประเด็นที่ต้องพิจารณาในเรื่องขอบเขตของการมีอำนาจเหนือ ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 6 ได้กำหนดขอบเขตในเรื่องเกี่ยวกับการยุทธ การเข้าระงับการปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งเห็นได้ว่าไม่ได้มี กำหนดว่าต้องเป็นกิจการของเจ้าหน้าที่พลเรือนในลักษณะอย่างไร จึงทำให้มีปัญหาคือต้องพิจารณาในเรื่อง อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกับเจ้าหน้าที่พลเรือนเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ทั้งนี้เมื่อทำการพิจารณา เรื่องอำนาจการใช้ดุลพินิจอย่างเต็มที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามมาตรา 8 ถึงมาตรา 15 มีประเด็นที่เป็นปัญหา ต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้ อาจจะส่งเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงจำเป็นที่จะต้องนำบทบัญญัติดังกล่าวไปพิจารณากับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560

ประเด็นที่สาม ปัญหาการควบคุมการใช้อำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกและการควบคุมการใช้ อำนาจตามกฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จากการทำการพิจารณาปัญหาการประกาศใช้กฎอัยการศึกของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งโดยหลักแล้ว

การบังคับใช้กฎอัยการศึกต้องมีกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจ และในการใช้อำนาจนั้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักในการตรวจสอบได้ โดยต้องตรวจสอบได้ว่ามาตรการที่เจ้าหน้าที่ทหารนำมาบังคับใช้นั้นสมควรแก่เหตุหรือไม่ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการกระทำการใดๆ มีความเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะควบคุมตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จากการศึกษาค้นคว้าอิสระพบว่า พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ไม่มีการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมการใช้อำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งกำหนดให้ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีดุลพินิจในการประกาศกฎอัยการศึกหรือพิจารณาว่ามีเหตุสงครามหรือมีเหตุฉุกเฉินหรือไม่ หรือพิจารณาว่าเหตุฉุกเฉินนั้นจะต้องมีความรุนแรงหรือร้ายแรงเพียงใดจึงต้องมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งเห็นได้ว่าการใช้อำนาจดังกล่าวไม่มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมตรวจสอบในการประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร นอกจากนี้การใช้อำนาจเหนือเจ้าหน้าที่พลเรือนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและการใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่ในการค้น การเกณฑ์ การห้าม การยึด การเข้าอาศัย การทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และการจับไล่ ตามที่พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารสามารถกระทำการต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างเต็มที่นั้น กลับพบว่าไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดชัดเจน และไม่กลไกในการควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

ประเด็นสุดท้าย ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายในการยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมาย จากการศึกษาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ในมาตรา 16 เห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดมาเพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากการดำเนินการตามกฎหมายในทุกระณีย โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะเรียกร้องค่าเสียหาย หรือค่าปรับ อย่างหนึ่งอย่างใดจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้ทั้งสิ้น จากการศึกษาค้นคว้าอิสระพบว่า พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ในมาตรา 16 มีปัญหาในการบังคับใช้ กล่าวคือ การยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งการใดที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้กระทำไปตามมาตรา 8 ถึงมาตรา 15 ให้ไม่ต้องรับผิดชอบ มีปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้กระทำการดังกล่าวไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการใช้อำนาจเกินกว่าความจำเป็น กรณีเช่นนี้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องรับผิดชอบหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาก็ไม่มีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด นอกจากนี้ในเรื่องการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการใช้กฎอัยการศึก พบว่าไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนว่าหากมีความเสียหายที่เกิดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบจะต้องเยียวยาหรือไม่อย่างไร ซึ่งในส่วนนี้ได้มีการตีความแล้วเห็นว่าเมื่อไม่มีการกำหนดชัดเจน ก็ไม่เป็นการปิดโอกาสที่จะฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย หรือให้มีการเยียวยาได้

จากการศึกษาค้นคว้าอิสระในปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญกรณีการใช้อำนาจและข้อยกเว้นความรับผิดชอบฝ่ายทหารตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

ผู้ศึกษาเห็นควรว่า ในเรื่องการประกาศใช้กฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น เห็นว่ากฎอัยการศึกควรเป็นเพียงกลไกที่ใช้บังคับในสถานการณ์ไม่ปกติในระดับสงคราม โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ การนี้จึงทำให้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก ควรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ในเรื่องบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจนในการประกาศใช้กฎอัยการศึก เห็นว่าควรมีแก้ไขปรับปรุงหรือให้คำนิยามบทกฎหมาย ซึ่งหากพิจารณาตามมาตรา 2 ที่กำหนดให้เมื่อใดที่ต้องประกาศ ซึ่งก็คือเมื่อมี “เหตุอันจำเป็น” โดยถ้อยคำนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะกำหนดให้ชัดเจนว่ากรณีใดบ้างที่เป็นเหตุอันจำเป็นที่จะเป็นเหตุให้ต้องประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือการที่เพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจาก “ภัย” เห็นว่าควรที่จะกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นภัยประเภทใด และควรกำหนดว่าภัยนั้นมีความรุนแรงหรือร้ายแรงถึงเพียงใดในการที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกได้

นอกจากนี้การประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ตามมาตรา 4 นั้น เห็นควรว่าต้องมีการแก้ไขปรับปรุงหรือกำหนดบทนิยามให้มีความชัดเจนในเรื่อง “สงคราม” โดยสงครามควรเป็นลักษณะอย่างไร เป็นสงครามที่พระมหากษัตริย์ทรงประกาศเมื่อได้รับเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 177 หรือสงครามที่เป็นการรบใหญ่ที่มีคนจำนวนมากซึ่งมีการต่อสู้ฆ่าฟันกันโดยเป็นไปตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน ทั้งนี้ในเรื่อง “จลาจล” ก็ควรกำหนดว่าควรมีลักษณะการจลาจลเช่นใดและมีความร้ายแรงเพียงใดถึงต้องมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกด้วย

สุดท้ายในเรื่องการระงับสิทธิตามรัฐธรรมนูญเมื่อการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น เห็นว่าควรกำหนดให้กฎอัยการศึกต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกก็ต้องถูกตรวจสอบการประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ เพื่อป้องกันมิให้การบังคับใช้กฎอัยการศึกเป็นการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ

2. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก

ผู้ศึกษาเห็นควรว่า ในเรื่องการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น เห็นว่าจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความชอบด้วยกฎหมาย ไม่เป็นการใช้อำนาจโดยไม่สุจริต เลือกละเมิด หรือสร้างภาระเกินสมควร กรณีการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่พลเรือน ตามมาตรา 6 พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก หากพิจารณาถ้อยคำที่ว่า “ความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร” ผู้เขียนเห็นว่าควร

ที่จะต้องกำหนดบทนิยามหรือความหมายของถ้อยคำดังกล่าวให้มีความชัดเจนมากขึ้นว่าเป็นความต้องการในเรื่องใด ขอบเขตแห่งความต้องการมีเพียงใด การนี้ควรกำหนดในเรื่องที่ว่าหากความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่ได้กระทำไปโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจหรือขัดต่อกฎหมายอื่น การกระทำนั้นจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารแล้วเกิดความเสียหายขึ้น เจ้าหน้าที่พลเรือนต้องรับผิดชอบหรือไม่เพียงใด

นอกจากนี้ ในเรื่องการใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น เห็นว่าควรที่จะมีการกำหนดหรือให้บทนิยามเรื่อง “อำนาจเต็ม” ตามมาตรา 8 ว่าควรมีอำนาจในเรื่องนั้นถึงเพียงใด และควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารใช้อำนาจเต็มดังกล่าวนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความจำเป็น และความพอสมควรแก่เหตุ พร้อมทั้งการใช้อำนาจดังกล่าวนี้จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การคุ้มครองไว้ด้วย

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการควบคุมการใช้อำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกและการควบคุมการใช้อำนาจตามกฎหมายอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรที่จะมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 โดยการกำหนดมาตรการหรือกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ดังนี้

ในเรื่องการควบคุมการใช้อำนาจประกาศกฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น เห็นว่าควรมีการควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 4 โดยเห็นควรกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุดโดยความเห็นชอบของสภากลาโหมมีอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึก และควรกำหนดเรื่องการประกาศใช้กฎอัยการศึกจะกระทำได้อต่อเมื่อประเทศเกิดภาวะสงครามหรือเกิดสถานการณ์การสู้รบที่ใช้กำลังอาวุธที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างแท้จริง ทั้งนี้การประกาศต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 แล้วเท่านั้น

ทั้งนี้ในเรื่องการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น ควรมีการควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการใช้อำนาจตามกฎหมายอัยการศึกโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก โดยให้มีข้อความตามหลังมาตราดังกล่าวที่ว่า “เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องปฏิบัติตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะปฏิบัติการใดได้จะคำนึงถึงหลักความจำเป็น หลักความเหมาะสม หรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ”

4. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึก

ผู้ศึกษาเห็นว่า ในเรื่องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเมื่อมีการใช้อำนาจตามกฎหมายอัยการศึกนั้น เห็นว่าควรที่จะให้มีการแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ในมาตรา 16 ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการที่จะให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยให้

กำหนดข้อความในมาตราที่ว่า “การกระทำที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำไปโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็น ความเหมาะสม หรือความพอสมควรแก่เหตุ หากเกิดความเสียหายเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น”

ทั้งนี้ในเรื่องการเยียวยาหรือการฟ้องร้องเป็นคดีนั้นเห็นควรว่าต้องมีการแก้ไขบทบัญญัติโดยที่กำหนดว่า “ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง ทางอาญาและทางวินัย หากได้กระทำมิได้ใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ทั้งนี้การแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย การศึกษาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกรณีดังกล่าว เห็นว่าควรมีการกำหนดให้เรียกร้องค่าเสียหายจากหน่วยงานของรัฐให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องด้วยเรื่องดังกล่าวเป็นสิทธิของบุคคลที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 41 (3) โดยอาจจะกำหนดดังเช่นที่มีการบัญญัติชัดเจนไว้ในพระราชกำหนดการบริหารในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในมาตรา 17

เอกสารอ้างอิง

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3

(กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552).

ภูมิ โชคเหมาะ. กฎหมายทหาร (Military Law) (LW 409 /LA 448). (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551).

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กฎอัยการศึก. (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550).

สิริญา แสงอำนาจ. “กฎอัยการศึก: ศึกษาบทสนธิสัญญา สถานะ และการปรับใช้ในระบบกฎหมายไทยและระบบ

กฎหมายต่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.

อภิรักษ์ กุ้เมือง. “กฎอัยการศึก: บทวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายบางประการ.” สำนักงานคณะกรรมการ

กฤษฎีกา.